

Zoranelul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB.

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET.
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAD.

ABONAMENTE: 80 lei anual, 6 luni 40 lei,
Instituții și bănci 150 lei.
Muncitorii minieri 50 lei.

APARE ÎN FIECARE JOI

Păianjenul muște prinde

Numai o zi ne mai desparte de începerea noului an școlar.

Și dacă vom căuta să privim cu obiectivitate lucrurile, vom constata că nu s'au micșorat cu nimic greutățile — cu care are de luptat școala și învățătorul ei; cu toată că avem o Asociație a noastră, pretinsa apărătoare a drepturilor școlii și dascălului.

Aceleași școli nevăruite și necurățate, aceleași școli fără combustibil necesar, fără bănci corespunzătoare, material didactic, și desigur și fără elevi.

Aceiași dascăli necăjiți, cu sufletul sfărtecat de durere de dezastrele morale în care se sbate azi școala poporului.

Ei, — învățătorii — nu au pierdut nici

un prilej, pentru a nu arăta tuturor, și mai ales acelor cu rost de conducători în destinele acestei țări, că școala primară datorită politicianismului — O! politica asta cu fațade înșelătoare de democrație, — a ajuns mai mult un simulacru, decât o instituție vie.

Dar cine să-i audă? Cine să-i înțeleagă? Cine să le întindă mână de ajutor modeștilor lucrători, cari duc o viață întreagă de muncă grea, monotona și foarte puțin răsplătită, ca să-și îndeplinească chemarea în mijlocul sătenilor, acei minori ai țării, — a cărui suflet ar trebui cultivat cu sârg, de o politică culturală înțeleaptă, — și astfel ca să contribuie cât de cât la programul național cel așteptat statul, clădit cu atâtea jertfe de oameni și de bunuri?

În congresul ținut zilele trecute la Cluj, toți au scos un adevărat strigăt de desnaștere din inima lor românească, arătând situația deplorabilă în care se află școala.

Asociația noastră și oficialitățile au luat cunoștință, făgăduind că vor face tot ce le va sta în putință pentru a remedia răul.

Au făgăduit astăzi..., pentru ca mâine să uite tot ce au spus.

Acelaș cântec, se repetă ori de câte ori se țin adunări dascălești.

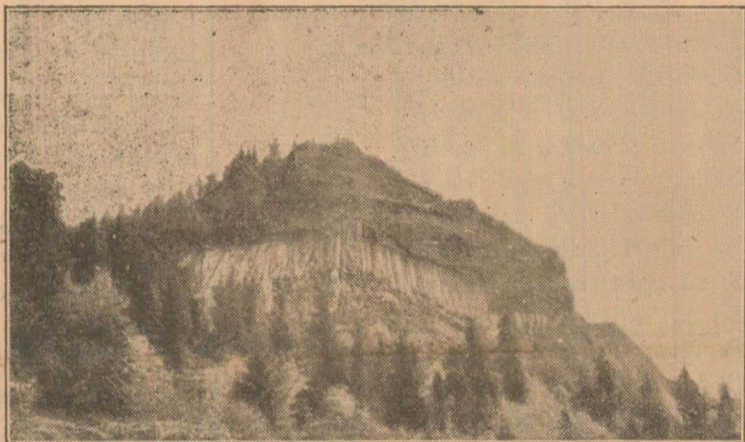
Dar până când va merge așa?

Nepăsarea cu care privește Asociația noastră problemele vitale dascălești, și politicianizarea ei, a făcut ca dascălimea să se împartă iarăși în mai multe grupe, deocamdată, desigur, fără un scop bine fixat.

Dar cecece trebuie să ne îngrijoreze e că odată cu desorganizarea a-

sociației, ne vor trebui iar un număr de ani pentru a ajunge, de bine de rău, acolo unde suntem. Și atunci ce e de făcut? Să fim rezoluți. Înături cu canacurile politice. Înături cu lozincele dinamită, cari despart dascălimea în tabere politice.

Aruncați jos pe acei cari v'au

Vedere din Țara Moșilor: „Detunata“.

înșelat buna credință a voastră, alegeți-vă oamenii trebuincioși vouă, — „acele conștiințe curate și luminoase, cari printr'un viguros efort de viață spirituală și printr'o adâncă intuiție a realităților, să poată inspira și domina cu succes aceste vremuri de fundamentală prefacere pe teren școlar“. — Dar nu vă lăsați seduși de mirajul făgăduelilor a acelor ce pescuiesc în apă tulbure.

Ce este asociația „Tineretul învățătoresc“? Ce este asociația „Licențiatorii învățătorii“? Ce este asociația „bătrânilor învățătorii“?

În loc de a ne deschide ochii și a înțelege că o deslănțare, o dezorganizare a Asociației noastre e o primejdie (chiar dacă nu activează), mai ales acum când, chiar școala primară e considerată de conducătorii noștri un lux ce costă bani grei pe biata țară; în loc să luptăm pentru ca rănilor să se cicatrizeze, — să vii cu noi arme de distrugere?

Un nebun ar putea dori aceasta.

George E. Camber

Înălțarea cinstitei și de viață făcătoarei Cruci

La 14 Septembrie a fiecărui an Biserica creștină ortodoxă cinstește în mod deosebit Crucea Domnului. Istoria așezării acestei sărbători și însași dogma venerării și închinării Crucii Domnului e împreună cu două întâmplări miraculoase. Autenticitatea acestor întâmplări e mărturisită de cei mai celebri istorici de pe timpul acela și totodată e confirmată de tradiția universală păstrată cu sfințenie în Biserica creștină.

Aceste întâmplări sunt: arătarea miraculoasă a Crucii pe cer împăratului Constantin, în anul 312, și aflarea în mod extraor-

EXTERNE

In urma opoziției dârze, făcută de către adunarea națională, guvernul spaniol prezidat de d. Azana a demisionat. Președintele Zamora a însărcinat pe d. Lerroux, fost ministru să formeze guvernul.

D. Octavian Goga, care se află la Roma, a fost primit de d. B. Mussolini.

Cu ocazia vizitei Principelui Nicolae la Roma, d. Mussolini a oferit un dîneu în onoarea A. S.

Regele Irakului murind, a fost încoronat ca rege, fiul său, prințul Gazi.

Se spune că în cursul lunii viitoare vor începe la Ankara, negocieri în vederea încheierii unui pact între statele: România, Turcia, Rusia, Bulgaria și Grecia.

Germania se înarmează mereu. Franța neliniștită, cere controlul înarmărilor Germaniei.

Fostul președinte al Cubei, Machado, va fi deportat din Canada, unde se stabilise.

Se spune că în Ucraina se pregătește o nouă revoluție.

Sir Edward Grey, fostul ministru de externe al Angliei, a încetat din viață.

INTERNE

D. Mihail Manoilescu a încercat să constituie o „Uniune Națională“, însă acțiunea sa a eșuat.

„Blocul Cetățenesc“ a respins oferta d. Manoilescu.

Recursul lui Selezki la Casație se judecă în ziua de 10 Oct.

Ministerul de Interne nu a autorizat ținerea Congresului ucrainenilor.

Fruntașul liberal, d. dr. Anghelescu a plecat Marți după amiază în străinătate.

La congresul tineretului național-țărănist — ținut zilele trecute la Câmpulung-Muscel, dl. Mihalache a cerut modificarea constituției, desființarea senatului și înlocuirea lui cu un consiliu sau sfat profesional, unde să fie reprezentate toate profesiunile.

În ultimul timp se vorbește tot mai mult de formarea unui partid fascist român, sub conducerea d. Mihail Manoilescu.

dinar a Crucii originale, pe care a fost răstignit Hristos, de către împărăteasa Elena, în anul 326.

Cunoscutul istoric și părinte bisericesc Eusebie a descris minunea arătării Crucii pe cer; după indiciile, ce i s'au dat, întărite cu jurământ de către însuși împăratul Constantin, personal.

Iată cum raportează episcopul Eusebie în istoria sa arătarea Crucii Domnului pe cer.

Constantin se găsea în preajma războiului decisiv cu crudul împărat Maxentiu.

„Constantin — tatăl lui Constantin ne fiind politeist — scrie Eusebie, contoporanul

(Continuarea în pag. 2-a)

lui Constantin, — se închina unui Dumnezeu atotputernic; deci a început și Constantin să se roage Acestuia, ca să-l înțelească în cele ale credinții și să-i ajute cu dreapta. Sa în războiul, ce-i sta înainte. Pentru acestea rugându-se stăruitor, împăratul s'a în vrednicit de minunate lucruri, ce aproape ar fi de necrezut, dacă le-ar fi spus altcineva. Ci pe noi (adică pe Eusebie) ne-a încredințat prin jurământ împăratul Constantin însuși, mai târziu după acea întâmplare, când am scris prezenta carte, în urma cunoștinții și a convorbirii cu el: Odată într'o după amiază pe când soarele începea să se incline spre apus — a zis împăratul — cu proprii mei ochi văzui pe soare chipul crucii format din lumină, cu inscripția: *cu aceasta vei învinge!* Vedenia aceasta l-a înfricoșat pe Constantin, precum și întreaga armată, ce-l urma de astă dată fără să știe unde, căci toți erau sesizați de acel miracol. În nedumerirea sa împăratul se întrebă: ce va să însemneze aceasta? Noaptea însă Constantin văzu în vis pe Hristos având semnul cel ce i se arătase ziua pe cer și i-a poruncit să facă acest chip și să-l aibe cu sine în războiul, spre a se apăra de dușmani. Sculându-se dimineața, Constantin a povestit prietenilor săi cele văzute în vis și chemând meșteri versați în arta de-a turna metale, le-a descris și le-a arătat forma aceluși semn, ordonându-le ca după acest model să-i facă unul din aur și pietre nestimate. Ori lucrul acela ni sa întâmplat, să-l vedem și noi — adangă Eusebie. Cu această insignă, după modelul arătat pe cer, împăratul s'a folosit în totdeauna la războiul pentru înfrângerea forțelor inamice, dând ordin, ca pe toate streagurile armatei să se facă și să se pună astfel de semne.

La 14 ani mai târziu, după ce Eusebie a descris evenimentul acesta extraordinar, împărăteasa Elena, mama lui Constantin, a întreprins o călătorie în Palestina pentru a cerceta locul sfânt, unde a fost răstignit Mântuitorul. Intre altele, împărăteasa avea de scop, ca să găsească Crucea originală, pe care a fost răstignit Domnul, chipul căreia se arătase fiului ei pe cer. După multe eruări, a fost determinat acel loc sfânt, unde făcându-se săpături s'au aflat trei cruci, căci împreună cu Hristos fuseseră răstigniți și doi tâlhari.

Despre întâmplarea minunată, mulțumită căreia a fost cunoscută crucea lui Hristos, mărturisește — între alții — cunoscutul istoric din sec. al V-lea, Sozomen:

„Nu era ușor de recunoscut Crucea lui Hristos, pentru că inscripția a fost luată de pe ea și aruncată; apoi pentru că cele trei zăceau în disordine... Deci acum trebuia stabilit, care-i Crucea lui Hristos, dar pentru aceasta era nevoie de un indiciu de sus.

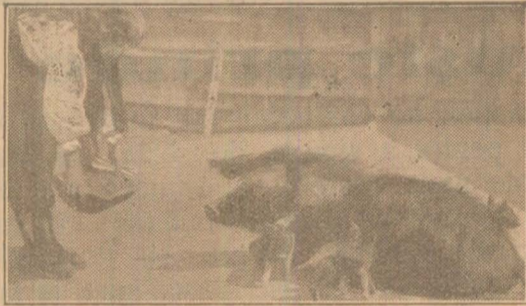
Se întâmplase, însă, că era în Ierusalim

o femeie distinsă, ce suferia de o boală grea și ea era în pragul morții. La această femeie a venit episcopul Ierusalimului, Macarie, însoțit de împărăteasa Elena și suita. Aci făcând mai întâi rugăciuni și spunând celor prezenți, că Crucea Domnului aceea trebuie să fie, care pusă fiind pe femeie, o va vindeca de boală, — el (ep. Macarie) a început a pune pe rând câte o cruce pe cea bolnavă. La punerea celor două dintâi nimic deosebit nu s'a întâmplat, imediat însă ce a fost atinsă de Crucea a treia, femeia a deschis ochii și recăpătându-și puterile, s'a ridicat din pat sănătoasă.

Aceasta este istoria sărbătorii Înălțării Sf. Cruci.

Extras din „Apologie misionară pentru dogma venerării cinstitei și de viață făcătoarei Cruci a Domnului“ de Prof. V. M. Skwortzoff.

Pr. V. P.

Doina ciobăniței

*Pare-mi rău după ce-mi pare
C'o venit Mureșul mare
Și nu-i luntre nu e punte
Să trec la badea la munte,
Să mă pun pe muls de oi
Și să cânt fără nevoi.
Să beau lapte încheșat
Și să mânc caș îndesat.
Eu să 'ntorn miorile
Pe poeni cu florile,
Badea de pe iederă
Să zică din flueră.*

*Pare-mi rău după ce-mi pare
C'o venit Mureșul mare,
Și nu-i luntre nu e punte
Să trec la badea la munte.
Că de când badea s'o dus
Negură pe sat s'o pus,
Și de când badea a plecat
S'a lăsat negură 'n sat.
Păi să mă ieie soarele
Să mă treacă văile
La badea cu oile
Să mă ieie, să mă ducă
Și 'napoi să nu m'aducă.*

Auzit dela: Popa Anuța — Ruda.

Din colecția „Comori îngropate de: Ciuceșcu inv.

Sbuciumul țărănimii

Iobagii, rumâni și vecinii vremurilor străbune, legați de gila strămoșească prin cea din urmă picătură de sânge, se sbuciumă!

E sbuciumul unui copil cuminte și înțelegător, care prin falnicu-i trecut a dovedit cu prisosință, caracterele predominante atât de înălțătoare și mărețe și care, azi, durere... trebuie să se agite. Mijloacele represive ale autorităților pentru achitarea impozitelor, datoriile nenumărate făcute în vremuri mai bune, și câte altele nu contribuie la agitarea acestor oropsiți ai soartei, din timpurile actuale?

E sbuciumul izvorit din suflul nobil, din trupul robust și inima caldă a Românului... dela Nistru până la Tisa, din Maramureș la Dunăre și Marea Neagră.

E tresărirea supremă din letargia mormântală e răzvrătirea contra desmătuțului. E un impuls spre mai bine!

Promisiuni peste promisiuni și totul a eșuat, totul a dispărut, și aceleași crețe mărunte pe fruntea crispată de durere a plugarului român, aceleași cute pe palmele bătătorite și aspre ale muncitorilor... aceleași sudori de sânge...

Poporul e sătul de promisiuni, a primit experiența necesară pentru a-și închide urechea la atâtea promisiuni ce flutură în vânt, pentru ca ulterior să dispară pentru totdeauna spre desamăgirea acelora care cu aer blajin și cu resemnare așteaptă voia sorții!...

Poporul nostru e îngropat în datorii, poporul nostru e nevoit să-și ia lumea în cap; la ușa țărănilor român sună sinistru toba receptorului, acompaniată de rugăciunile calde a unor desculți! Până când starea aceasta? Până când fel de fel de promisiuni și nici o înfăptuire?

Deschideți sufletul și urechea la strigătul de durere al țărănimii, ca împreună să ne bucurăm de strigătul izbânzii, care va domina peste întreaga Românie-Mare, făurită cu brațele oțelite și sângele vărsat al acestor oropsiți. E strigătul de durere al țărănimii!...

Pronia cerească și calitățile celor mari vor nimici acest strigăt și-l vor transforma în strigătul de izbândă, strigătul de bucurie al țărănimii și astfel al neamului!

Augustin Ilieșiu
student.

Rugăm pe onorații noștri abonați să-și achite abonamentul.

Insemnări din pribegie

(Continuare).

1 Maiu 1917.

Azi sunt organizate serbări în toate orașele mari și mici ale Rusiei. E sărbătoarea libertății. Se cântă pretutindeni Marslieza rusească. Serbarea de aci se termină cu o oră mai înainte. Au participat autoritățile cele noi, școalele și tot poporul. Ținură vorbiri înflăcărâte preamărind sfânta libertate, iar corurile cântară. Toată lumea e voioasă... Mi se pare și mie că în Rusia cea întunecată de opresiuni politice, a strălucit o lumină mare. Aci s'au dat poporului toate drepturile: vot universal dreptul asocierii, al liberei intruniri și al improprietării. Față de aceste, mi se par foarte întunecate stările din Austro-Ungaria cea asupritoare de naționalități.

Deja din primele zile ale revoluției au fost liberați toți condamnații politici, iar celorlalți li s'au ușurat pedepsele. Membrii vechiului guvern au fost arestați, cu excepția fostului ministru de externe Pokrovski, care nu a fost

dușmănit de revoluționari. Reprezentanții vechilor partide reacționare au dispărut. Dintre partidele burgheze numai cel al „cadeților“ a rămas. Noul guvern e format din acest partid, precum și din cel social-revoluționar și din câțiva independenți. Aci în oraș, dintre oamenii vechiului regim, nu se mai vede decât fostul ispravnic, care e cinstit și azi pentru onestitatea și bonomia lui. Despre țar, azi, nu mai vorbește nimenea.

Aceasta este partea cea luminoasă a medaliei, anume: partea care vorbește despre libertățile și drepturile câștigate. Cealaltă parte a medaliei nu e tocmai așa frumoasă. Încă dela început — îndată ce s'a văzut că revoluția a isbutit — pe alături de guvern — s'a format „Sovietul (consiliul) deputaților de muncitori, țărani și soldați“. Începutul activității acestui soviet a fost edarea ordinului numit „Pricaz Nr. 1“. Prin acest ordin s'a sdruncinat disciplina în armată. Urmarea se vede zilnic. Soldații nu se supun ordinelor ofițerilor, pe cari nu-i nici prea salută, — salutul conform Pricaz-ului Nr. 1 e numai facultativ, — apoi

joacă cărți ziulica 'ntreagă și când nu mai au bani, vând din efectele militare. Așa se prezintă ce e bun și ce e rău, la o lună după începutul revoluției.

10 Iulie 1917.

Starea mi-e neschimbată. Cu cariera de calfă în brutărie sunt mulțumit. Și dacă nu aș fi mulțumit rezultatul ar fi același.

Din ziare aflu că armata română s'a reorganizat deplin și a început chiar ofensiva. Mi se pare însă că — nici acum, ca și anul trecut n'a fost sprijinită de Ruși, pentru că după puțin timp ofensiva a încetat. Rușii — la cererile aliaților — au început și ei a se mișca în Galizia. Și au înaintat binișor. Cu această ocazie s'a distins o Divizie formată din prizonierii de aici, de naționalitate Cehă. Aceasta ne-a mirat, deoarece Cehii, când luptau de cealaltă parte, erau considerați ca soldați foarte slabi. Iese la iveală că ei, atunci, intenționat nu luptau, ca să nu promoveze interesele Nemților — dușmanii lor de veacuri. A-ți face datoria de militar între orice împrejurări — cum

Sfințirea monumentului eroilor din Hălmațiu

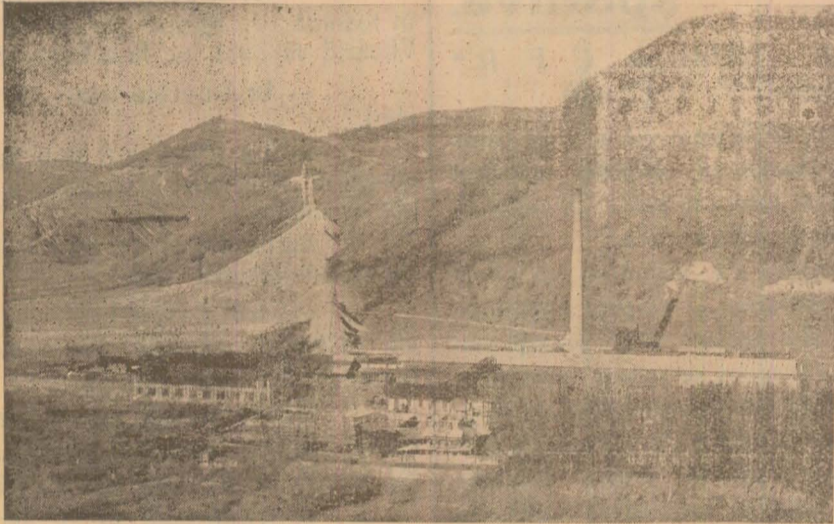
În comuna Hălmațiu din județul Arad, s'a sfințit în ziua de 10 Sept., monumentul ridicat eroilor zărăndeni, morți în războiul din 1914—1919.

La această sărbătoare, afară de oficialitățile bisericești, militare și civile, a luat parte toată comuna: bărbați, femei și copii, precum și un mare număr de locuitori din satele vecine, peste 1000 de suflete. Printre cei prezenți am remarcat pe d-nii: Petru Sârbu, notar public, Hălmațiu, Dr. Mihai Nicula, avocat, Aurel Sirban, avocat, Silviu Moldovan, comerciant, I. Ghișa, P. Lazăr, etc.

Monumentul a fost ridicat de un comitet, în fruntea căruia a fost d. maior Popovici, fiu al acestor plaiuri, care n'a cruțat nici osteneli, nici bani, pentru ridicarea acestei

scris foarte fidel într-o strălucită cuvântare, evenimentele din toamna anului 1918, și luptele legiunii din Hălmațiu, care în calitate de avantpost al companiei regale române din Baia de Criș, a opus rezistență armatelor ungurești.

Șaptezeci legionari din Hălmațiu — spune d-sa — au ținut piept timp de trei zile dușmanului în număr de peste 1000 de Unguri, în defileul dela Ciuci, luptă ce s'a soldat cu patru morți și 16 răniți, între care și un ofițer mort din tabăra dușmană. Garda din Hălmațiu a avut patru morți. Oratorul încheie cu cuvintele: Cum se explică că, din Arad până în Hălmațiu, pe o distanță de 140 Km nimeni n'a tras un foc de armă asupra armatelor maghiare, cari jefuiau și schingiau pe locuitorii satelor românești?

Uzina de ștampare din Gura-Barza.

Cruci, prinos de recunoștință pentru acei cari prin măreața jertfă a vieții lor au scris și au pecetluit unirea și întregirea pentru totdeauna a neamului nostru românesc.

S'a remarcat mult faptul, că bărbații cei mai luminați ai ținutului și-au dat mâna pentru a da serbării o deosebită importanță.

După săvârșirea serviciului divin — de către P. S. Sa episcopul Dr. Grigorie Gh. Comșa al Aradului, însoțit fiind de un sobor de preoți — s'au ținut mai multe discursuri:

Cel dintâiu care a vorbit a fost P. S. Sa episcopul Aradului, care în cuvinte pline de învățăminte și patriotism, ne trece pe sub ochii minții ca într'un film vertiginos întreaga epopee a neamului românesc, scoțând în evidență vitejia glorioasei armate române în 1919; și se oprește mult — asupra contribuției populațiunii de aici în războaiele lui Horia, Cloșca și Crișan din 1789, și a lui Avram Iancu din 1848.

D. General Argeșanu vorbește în numele armatei române.

D. prof. Traian Mager, fostul comandant al gărzilor din ținutul Hălmațiu, a de-

D. dr. Suciu, fost ministru, a făcut o incursiune în istoria luptelor noastre pentru desrobire, evidențiind virtuțile Românilor din munții Apuseni.

D. Candin Ciocan, directorul liceului „Avram-Iancu” Brad, a vorbit în numele ofițerilor și soldaților ce au făcut parte din regimentul Horia, înființat în 1919 în Brad, și care a luat parte la luptele din 1919 contra bolșevicilor Unguri.

D-sa în cuvinte înduioșătoare, ne povestește cum s'a înființat regimentul Horia, ne povestește frânturi din viața lui, amintiri mărețe ce încălzesc inimile și înalță sufletele tuturor celor de față. Adunările oamenilor se făceau, — spune d-sa — prin sunete de tun, prin focuri, sau mergând din casă în casă cu preotul în frunte...

Di Ciocan — adresându-se camarazilor săi și populației de față spune: În vremurile de grea încercare cu d-tră am știut să ne apărăm sărăcia, nevoile și neamul. Dar nici astăzi nu m'am dat înapoi dela datorie. Sunt la postul de comandă în lupta ce se dă pentru culturalizarea masselor.

Pe vremea când dominațiunea străină, dela Buda-Pesta, nu admitea ridicarea de monumente în amintirea evenimentelor petrecute aici în munții moșilor, înaintașii noștri au ri-

dicat cel mai solid și cel mai trainic monument: liceul ortodox român „Avram Iancu” din Brad, înființat din contribuții benevole ale comunelor din plășile Brad, Avram-Iancu și Hălmațiu. Trimiteți-vă copii la această școală, unde eu voi și să-i cresc în învățăturile sf. Scripturi și în ideile moșilor și strămoșilor noștri. Iar dacă soarta ne va cere, într'un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, voi fi gata să pornesc în fruntea d-tră din nou la luptă; și dacă tagma preotească pe care am îmbrățișat-o nu-mi permite să pun mâna pe sabie, voi lua crucea lui Hristos și alături de voi, vom apăra patrimoniul și demnitatea populației din munții Apuseni.

D. dr. Ioan Ciuca, subprefectul jud. Arad, elogiază virtuțile neamului românesc.

D. Vasile Lazar, primpretorul plasei Hălmațiu, în cuvinte alese, arată însemnătatea ridicării acestui monument în ținutul Hălmațiu.

D. Petre Ugliș, inv., vorbește în numele voluntarilor legionari.

Seria cuvântărilor este încheiată cu vorbirea caldă și colorată a d. protopop Ștefan Bogdan. D-sa a făcut apologia eroismului, spunând că cei cari se jertesc pentru patrie, nu trebuie socotiți în felul morților de rând... Ei nu zac sub pământ, în adâncul gropilor lor, ci sunt în fundul inimilor noastre. Ei trăiesc în noi, precum noi murim într'inșii. Numele lor stau scrise nu pe lespezi de piatră, ci pe tablele inimii neamului românesc. În încheiere d-sa mulțumește P. S. S. episcopului, precum și celorlalți oaspeți.

Nu putem trece cu vederea să nu amintim, că în tot timpul desfășurării ceremoniei, când se rostea numele M. S. Regelui, se trăgeau focuri de tun.

Răspunsurile la sf. Liturghie au fost date de corul din Hălmațiu; organizația părintelui protopop. Am avut prilejul să gustăm câteva momente de adevărată înălțare sufletească. (Părintelui protopop îi trimitem și pe această cale, felicitările noastre.

* * *

La ora 1 s'a dat un banchet în rest. „Corporației meseriașilor” din Hălmațiu. Au luat parte peste 80 persoane. Aci au toastat: d. General Argeșanu pentru M. S. Regele și d. protopop S. Bogdan pentru P. S. Sa.

Banchetul a luat sfârșit la ora 5 d. m. când P. S. Sa se retrage pentru a merge în vizitațiuni canonice.

Dăm mai jos și inscripțiunile monumentului: „1914—19. Au luptat și au murit pentru moșie și Domn”.

„Spre mărirea lui Dumnezeu și pomenirea Martirilor luptei de desrobire dusă de Horea, Cloșca, Crișan la 1784 și de către Avram Iancu la 1848.

În amintirea gardiștilor morți pentru apărarea acestui ținut în zilele de 14—16 Februarie 1919. Și pentru vecinica pomenire a Eroilor căzuți în marea ofenzivă pornită din Hălmațiu în 16 Aprilie 1919, când Divizia 2 Vânători a glorioasei Armate Române și Regimentul de voluntari „Horea” au luptat vitejește pentru înfăptuirea României Mari”.

g. e. c.

facem noi Români — e frumos, desigur, a face însă ca Cehii — deși nu e moral — e totuși mai cuminte.

20 Iulie 1917.

Ofensiva rusească s'a sfârșit și încă cu un complect fiasco. Germanii iar au sărit în ajutorul aliatului. Și s'a văzut acum că disciplina cu meetinguri a armatei rusești nu face o ceapă degerată, în fața disciplinei germane. Rușii au pierdut tot ce cuceriseră la început și chiar mai mult încă. Ba în urma defecțiunii rușinoase a „Corpului de gardă” lângă Tarnopol s'a început o fugă în neorânduială, care abia a fost oprită prin reintoarcea pedepsei cu moartea.

Frumoasele nădejdi legate de noile stări nu s'au realizat decât în mică măsură. Tembelismul și burocratismul de sub vechiul regim nu au dispărut, ci parcă s'au potențat. Ori cel puțin asta e aparența lucrurilor în urma evenimentelor din urmă... Sovieturile s'au înmulțit. Soviet central, sovieturi în guvername, sovieturi în „niederuri” și în comune. Toți aici — dela mic la mare — discută po-

litică. Fiecare vrea să fie șef și conducător. Adunări peste adunări, în orașe și orașele, în fabrici și peste tot. Lumea dela oraș își trece vremea ascultând și ținând discursuri. Parcă în fiecare este transplântat un Cicero ori Demosthene. De muncit acum muncesc numai țărani dela sate, cari nu se prea interesează și nici nu înțeleg ce se face la oraș. Aprovizionarea abea se mai face, din cauză că și personalul de trenuri își pierde vremea ținând meetinguri. Se mai adaugă și faptul că i-a apucat nebunia voiajului pe toți Rușii. Toată lumea călătorește, cu și fără treabă. Călătoresc mai ales soldați și inscenează fel și fel de scandaluri.

Armonia între partidul burghez al cadeților și între cele socialiste s'a dus demult, demult. Culorile frumoase ale curcubeului politic s'au șters. Din guvern au eșit rând pe rând toți reprezentanții burgheziei. Azi șeful guvernului este social-revoluționarul Kerenski. Din armată în urma căderii disciplinei și a mestecului comisarilor în comandamente au eșit generalii Comandanți de armate: Lecitki

și Kaledin, fostul Comandant suprem Alexeiev și fala de anul trecut a armatei ruse: Gen. Brusilov. Asemenea și Gen. Ruzki, Comand. frontului Nord-Vestic.

Banii de metal au dispărut acum și în Rusia, și sunt pe cale a dispărea și bancnotele din vremea țarului. Circulă bilete de hârtie emise de guvernul provizor și sunt tot mai fără valoare.

Țarul — puternicul autocrat al Rusiei de ieri — a fost ținut o vreme în localitatea Tarskoe-Selo, într'unul din palatele imperiale. Mai târziu ceva la cererea socialistilor cari se temeau că credincioșii monarhiei l'ar elibera, a fost dus în Siberia tocmai în Tobolsk. Și așa puternicul zilei de ieri — din a cărui poruncă mulți au infundat Siberia — a ajuns să infunde însuși el Siberia. Așa se întoarce vremea. Mai lipsește numai fundul minei de plumb. Și e probabil — semnele sunt de așa natură — că nu va trece mult până când roata se va întoarce total cu susul în jos.

Ioan Fodor

◆◆◆◆◆

Calendarul agriculturii pe Septembrie

Acasă. Alege de prăsilă grăunțe deplin dezvoltate: fruntea boabelor. Reparează uneltele de semănat. Curăță grăunțele cu trioul și stărpește tăciunile cu piatră vânătă. Isprăvește treieratul bucatelor și primenește grăunțele de iernat. Drege coșarul. Unge osițele deseori. Cu prilejul culesului, alege de semăntă știuleții cât mai lungi și groși, inzestrați peste tot cu boabe mari, grele, răscapte.

Dacă nu nu aveți paie în deajuns, strângeți frunziș uscat sau cetină de brad.

Curăță pivnița și înlocuește nisipul din ea cu altul proaspăt, mărunț și svântat. Pregătește uneltele și vasele de cules strugurii și poamele.

Cailor de ham dă-le adeseori ovăz; nu însă tocmai proaspăt; nici trifoiul tocmai proaspăt nu le face bine. Scoateți vitele neîntrerupt la pășune, dar nu le îngăduiți să roadă curpenii de cartofi. Puneți porcii la îngrășat. Mai potriviți sunt spre acest sfârșit porcii de doi ani, cari se îngrașe mai bine. Dați ovăș berbecilor.

In grădină. Culege poamele cu mâna, și pe timp uscat, apoi pune-le să asude la întuneric într'un loc cât mai aeris. Din poamele mai de rând pregătește oțet, compot, miere (lictar) și vin. Amână culesul poamelor iernatice până în ajunul iernii. Săpați locul pentru semănarea sămăturilor de poame, adunați sămăturii trebuincioși și pe la sfârșitul lunii îi semănați. Sămăturii pietroși, ce răsar cu greu, la toată întâmplarea să-i semănați de cu toamnă.

Seamănă fragi de grădină, salată iernatică și pătrunjel. Scoate ceapa și usturoiul, culege pătlăgelele înroșite și fă din ele bulion sau taiele în bucăți și le usucă pentru iarnă. Usucă păstăile tinere de fasole sau pune-le la înăcrit. Amână scoaterea morcovilor, pătrângeilor, celerului și sfeclilor până după ce le-a ajuns bruma din greu. De asemenea așteaptă tăiatul verzei până ce a bătut-o bruma de două-trei ori; căpățînele lasă-le la întunec timp de vre-o două săptămâni, și apoi pune-le la înăcreală. Culege și pune la uscat semințele coapte de legume și flori. Adunați fără preget și nimiciti omidele și păpușele acestora, cari în acest an au fost destul de multe, și îndeosebi cele de varză.

In ogoare, fânețe și vii. Seamănă cât mai de timpuriu bucatele de toamnă; holdele timpurii întâmpină mai cu înlesnire asprimea iernii. Nu uita a trage brazde de scurgere în direcția cerută de firea locului; aceste brazde fac un serviciu nespuns de bun holdelor. Amână culesul porumbului până într'un târziu; porumbul (cucuruzul) răscopt se păstrează mai bine, dă nutriment mai sănătos și e mai sănătos și e mai bun de semănat.

Scoate cartofii pe timp uscat și-i pune să se sbicească la întuneric.

După cosirea otăviu, grapă cruciș și curmeziș fânețele asemenea și trifoiul și lucerna. Întrebuințează pe cât se poate grapa cu dinți, mult mai bună decât cea obicinuită. Grapa cu dinți scormonește foarte bine pământul dintre plante, desrădăcinează mușchiul și nimicește sumedenie de gângăni stricacioase și viermi. Imprăstie mușuroaile și stărpește furnicarii, scații, mărăcinii și richitele. Ingrașe fânețele cu gunoiu, fă brazde și șanțuri de scurgere și seamănă floare de fân, unde erburile s'au rărit ori chiar au pierit, rămânând vetre goale.

Dacă săpatul din urmă al viilor și greblatul încă nu s'ar fi făcut nu mai trebuie amănat.

Din vânzarea strugurilor ce se coc de timpuriu, locuitorii din apropierea orașelor pot face bani frumoși.

„Albina”

In oșășul Chigago din America, au fost condamnați doi bandiți la câte 199 ani de închisoare, pentru participare la un asasinat făcut asupra unui comerciant.

Exemplară pedeapsă.

Sfaturi practice.

Doctrie nouă pentru guturaiu.

Un doctor vestit ne încredințează că, dintre toate doctriile cari se iau pentru guturaiu, nici una nu e mai bună ca zeama de lămâie. Storci zeama de lămâie într'o lingură, ori mai bine în pumn și apoi o tragi pe nas. Zeama trebuie să intre în nas până ajunge în gâtlej. Dintru'ntăiu simți usturime; strănuți de 2—3 ori; apoi suflă nasul cu putere și mai tragi, încă odată zeama de lămâie. Să fii sigur că guturaiul o ia la sănătoasă, ne mai așteptând să-l cinstești și a doua oară cu lămâie.

Albina

Sportive.

„Mica” Brad — „Unirea C. F. R.” Gurahonț. 7—0 (1—0)

Duminică 10 Septembrie a. c. pe arena sportivă din Gurabarza, sa disputat matchul de foot-ball amical între echipele: „Unirea C. F. R.” Gurahonț și „Mica” Brad.

Prima repriză s'a terminat cu 1—0 pentru „Mica”, deoarece și oaspeții noștri au jucat bine. In a II-a repriză fiind presați mai în tot timpul, au început să cedeze prin marcarea golului 2 de către centru înaintaș Pop.

Incarcarea lor de a ține piept, a fost zadarnică deoarece scorul se marca fantastic ajungându-se ca până la terminarea matchului să fie 7—0 pentru „Mica”.

Intreaga formație a echipei „Mica” a jucat foarte bine: Pop 4 goaluri și Bortosș 3.

M. Jianu

Informațiuni

Scolare. Sâmbătă 16 Sept. se vor începe cursurile la liceul „Avram Iancu”.

Programul zilei de 16 Sept.: 1. Sfințirea apei celei mici. 2. Cuvântarea d. Ciocan, directorul liceului.

— In seara zilei de Sâmbătă 16 Sept., va avea loc în sala „Casinei Române” Brad, o „Producție teatrală” — organizată de funcționarii Soc. „Mica” Brad. Vor juca: „Finul Coniții”, comedie în 3 acte.

După producție va urma dans. Incepul la ora 9. Prețurile: 40, 30, 15 lei. Suprasolviri se primesc, fiind destinate Bisericii ort. din Brad.

— Atragem atențiunea populației din Brad și jur, să se ferească de a mai comanda ștufe dela individul ce se dă ca reprezentant al firmei „Rosenthal Marton” din Oradea.

Individul e un excroc. Am reclamat poliției, pentru a pune mâna pe pungașul care a înșelat pe o bună parte din funcționarii din Brad.

— In Canada este un oraș ce se numește Churchill, sigurul din lumea întreagă în care nu trăește nici o femeie.

S'ar părea de necrezut acest lucru, și cu toate acestea așa este.

— Tribunalul Corecțional din Londra a pedepsit pe un lucrător englez, la trei luni de zile muncă silnică, pentru că într'o bună zi s'a apucat să chinuească pe cei patru câini ai săi.

Iată cum știu autoritățile în străinătate, să-și facă datoria când e vorba de protecția animalelor.

Și la noi...?

— Regele Sobiesky este sărbătorit de Austria și Polonia cu ocazia a 20-a aniversare a bătăliei dela Viena în contra Turcilor.

— Un tren, care mergea de la New-York la Neul Orleans, a deraiat și a căzut în apă, când trecea peste un pod. Doi mecanici au fos omorâți și vreo treizeci de pasageri răniți.

— Cu ocazia serbărilor semicentenarioi Castelului Peș, consiliul de ad. a C. F. R. a aprobat un credit de 2 milioane pentru înfrumusețarea gărei Sinaia.

— Din cauza ploilor cari au reînțepit, porumbul de munte suferă mult.

La șes situația este mai bună.

— Zilele trecute, republica St. Marino a celebrat a 1633-a aniversare a existenței sale.

— Pe ziua de 1 Sept. s'au pus în circulație timbre speciale pentru facturi și borderouri, de 20, 50 și 100 lei.

— In America se măresc lefurile funcționarilor cu 15 la sută.

Și la noi...?

— Vineri au murit patru ofițeri, căzând cu avionul. Doi dintre ei au căzut cu avionul pe acoperișul gării Apahida.

Iar ceilalți doi c'un alt avion s'au prăbușit în apropiere de Constanța.

— Noul palat regal va fi inaugurat în toamnă. — Massa Cavalerilor Ord. Mihai Viteazul va avea loc în sufrageria noului palat.

— In America sunt 10 milioane șomeri.

— La Cluj în 8 și 9 Sept. s'a ținut congresul Asociației Generale a învățătorilor din România.

Au participat un mare număr de învățători din întreagă țară.

— La oficiul P. T. T. Brad, s'a înființat serviciul de Cekuri cu o taxă de 50 bani pentru una mie lei.

Deasemenea funcționează și o Casă de depuneri cu garanția Statului. Se poate depune orice sumă cu 4%.

— Duminică în 3 Sept. a. c. s'ales la Băița comitetul „Frăției Ortodoxe Române”. Președinte a fost ales dl. căp. Cornel Drăgan, secretar dl. Emil Perian, cassar dl. N. Marcu.

— In Ormindea, o societate arădană, a început ceva lucrări de exploatare.

Un țaran din Vâlcele — Tg. Mureș, fiind mușcat de un câine turbat, turbează, și-și mușcă întreaga familie: soția și patru copii.

Fiind prins și pus în lanțuri, după câteva ore de chinuri a încetat din viață.

— La Săliștea în locul Draica, soc. „Petroșani” a început lucrări de probă la o mină veche.

Poșta administrației

Am mai primit abonamente dela: d. Priminginer Klein, 80 lei; d. B. Păcuraru, secr. general Camera de C. Arad, 80 lei; d-ra Oprean Elisabeta, inv. Câinelul de sus, 80 lei; d. Nicolae Vlad, inv. Birtin, 80 lei; Direcțiunea școlii primare de stat Gura-Barza, 80 lei; d. Simion Popescu, Crucea de jos, Putna, 80 lei; d. Nicolae Dud, Luncoiul de sus, 40 lei; d. inginer C. Racoviță, 40 lei; d. C. Buglea, 40 lei; d. Teodor Lungu, inv. 80 lei; d-ra Baloișiu, inv. 40 lei; d. I. Burnea, avocat, Consulatul American, București, 80 lei; d. Ion Stana, Tebea, 40 lei; d. Sterian Ciucescu, inv. Ruda-Ghelar, 80 lei; d. Const. Plășeanu, inst. str. Justiției Ploști, 80 lei; d. T. Diaconu și d. I. Moacă, învățători, Păușești-Măglași jud. Vâlcea, 80 lei; d. inginer Michejeff, Gura Barza 80 lei; d. Alex. Farcaș, mecanic Musariu I. 80 lei; d. Teodor Măciucaș, prim maestru miner Gura Barza 40 lei; d-ra Elisabeta Lucaciu, funcț. Satu Mare, 80 lei; d. E. Tomuș, inv. Berthelot-Hateg, 40 lei; d. Iosif Tisu, preot, Tebea, 40 lei; d. Vanciu Dumitru, miner Brădișor, 25 lei; d. Ciobanu, inv. 50 lei; d. Rusu, inv. 40 lei; d. Borza, inv. 80 lei; d. Silviu Oprîșa, imepat 40 lei; d. Munteanu, suprav. Șteampuri Vechi, 50 lei; d. Ionel Feier, funcț. 80 lei.

Prin d. Criștiu am primit abonamentul d-lor: Faur Florea, 40 lei; Faur Vasile, 40 lei; Iga Ion I. Avram, 25 lei; Balosu Ion 25 lei; Costina Simion, 25 lei; Gh. Popa 25 lei; Vasile Ometa, 25 lei; Serafim Tudor, 25 lei; Bexa Petru 25 lei; Barza Anghel 25 lei; Cristea Tovi 5 lei; Golcea Ilie, 40 lei; Circo Visalon 25 lei; Bobaru Nicolae 50 lei; Deneș Ioan 25 lei.

REDACTOR RESPONSABIL:

G. E. CAMBER